

ГЕНЕЗИЗ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО РІДНОГО КРАЮ

Формування нового світогляду молодих поколінь передбачає перш за все вироблення у них стійкої системи ціннісних орієнтацій на найвищі загальнолюдські та національні вартості. Адже саме від того, що постає найбільш значущим пріоритетом у житті сучасної молоді, залежить доля не лише майбутніх поколінь, а й у цілому доля України. Тому неабиякого звучання у цьому контексті набуває проблема формування у молодших школярів ціннісного ставлення до Батьківщини. Проте досягти максимального результату можливо лише за умови використання ефективних виховних технологій, що сприятимуть формуванню цілісної духовно-ціннісної системи особистості.

Екскурс в історичне минуле показав, що ідея формування в особистості ціннісного ставлення до природи має давнє коріння.

Ще в I столітті н.е. римський мислитель Л. Сенека сказав: «Жити щасливо і жити в злагоді з природою – одне й те саме. Людині важко усвідомити те, що про природу вона знає дуже мало, що вона – не цар природи, а лише її складова частинка, яка не творить прав і законів, а змушена їм підкорятися, пізнавати, творчо перетворювати у межах розумного» [4]. Важливо, що ідеї гуманного ставлення до природи «вітали» у середовищі прогресивної інтелігенції впродовж століть. Перші зразки зв'язку природи і людини та впливу людини на природу показав німецький вчений Е. Геккель, який у своїх працях заклав основи нової науки, ввівши спеціальний термін для її позначення – «екологія». Поняття «природа» – містке і багатогранне [2].

Яскравим спадком для сучасників є «Повчання дітям» Володимира Мономаха. У ньому вперше спрямовується увага нащадків на цінність природи, вміння користуватися її багатством, піклуватися про неї. Саме її вважають початком вітчизняної натуралістичної педагогіки [1].

Філософ, психолог, природознавець і письменник Іннокентій Гизель (Кисіль), який був ректором Києво-Могилянської академії, у своїх працях висловлював побожне ставлення до природи і звертав увагу на необхідність освіти і виховання в лоні природи, зберігаючи її.

Великий внесок у формування «матеріалістичного» світогляду, виховання на лоні природи, зробив видатний чеський педагог Я. Коменський [3] (1592 - 1670 рр.). Через всі його педагогічні твори, в особливості через його головну працю «Велика дидактика» (1623 р.), проходить думка про те, що «правильне виховання у всьому повинне узгоджуватись з природою» [3].

Геній свого часу Григорій Сковорода – філософ, поет, просвітитель, педагог, представник етико-гуманістичного просвітництва простого народу вважав, що в центрі уваги завжди повинно стояти питання «природа людини, її щастя». Філософ і гуманіст обстоював ідею, що виховання повинно бути

природовідповідальне. «Виховання, що впливає з природи, зазначав він, впливає у серця насіння благої волі».

Заслуговує на увагу ідея пришкольного саду, як засобу формування ціннісного ставлення учнів до природи, англійського педагога К. Корбана. На його думку, при кожній школі треба створити бібліотеку, дослідний сад та навчальну ділянку для вивчення рослин, «живий куточок» для вивчення дрібних тварин. На їх основі вчити учнів оберігати рослини і тварини.

Цікавою і переконливою є думка К. Ушинського, який відзначав, що процес ознайомлення дітей з рідним краєм слід пристосовувати до горизонту кожної місцевості, враховуючи «інстинкт місцевості», який проявляється в любові дитини до краю, де народилася вона і зросла [6, с.26]. У краєзнавстві він вбачав передусім могутній засіб вивчення рідного краю, його природних ресурсів.

Ідеями формування особистості на краєзнавчому матеріалі пронизані твори О. Духновича. Відстоюючи принцип природовідповідності, видатний педагог України О. Духнович вважав, що у процесі навчання діти мають засвоювати реальні знання. Сільські діти мають користатися ними у своїй праці на землі.

Розгляду проблеми формування ціннісного ставлення до природи рідного краю у молодших школярів приділяв увагу В. Сухомлинський. Все життя і діяльність молодших школярів вдома і в школі мусить будуватися, як вважав Василь Олександрович, з урахуванням народних традицій трудового, родинно-сімейного, морально-етичного та духовного виховання [5].

Вагомий внесок у розробку досліджуваної проблеми зробили Т. Байбара, О. Біда, О. Лінник, І. Майданець, Н. Огієнко, К. Шевчук та інші. Дослідження згаданих сучасних науковців здійснювалися переважно на матеріалах загальноосвітньої школи і орієнтовані на предмети природничого циклу.

Таким чином, дослідження педагогічної спадщини педагогів-класиків та сучасних науковців і практиків показали, що проблема формування ціннісного ставлення до рідного краю була актуальною в різні періоди становлення національної освіти.

Література

1. Володимир Мономах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/%C2%EB%E0%E4%E8%EC%E8%F0_%C2%F1%E5%E2%EE%EB%EE%E4%EE%E2%E8%F7_%CC%EE%ED%EE%EC%E0%F5
2. Геккель Е. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Геккель,_Эрнст_Генрих
3. Коменский Я. А. Великая дидактика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://jorigami.narod.ru/PP_corner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Amos_Velikaya_didakt_iz_br.htm . – Заголовок з екрану.
4. Сенека Л. Цитаты и афоризмы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zitata.com/seneca.shtml>
5. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну / В. А. Сухомлинский. – К. : Рад.школа, 1985. – 557 с.
6. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори : у 2-х т. / К. Д. Ушинський. – К.,1983. – Т.1. – 488 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>